

Januari 2025 – Jaargang 2, nummer 1

Wij zêeuwen

E-magazine van Senioren Regio Zeeland,
onderdeel van Senioren Brabant-Zeeland.

P.6
'Het beeld is wat het is
en spreekt voor zich.'

P.11
'De Notre Dame: symbool
van hoop, verbinding en
vernieuwing ...'

P.26
'De moraal: niet alles
geloven, maar kritisch
blijven ...'

P.28
Koude, maar
hartverwarmde
kerstuitvoering

‘Wij Zêëuwen’
is een uitgave van
Senioren Regio-Zeeland

Blijf ons ondertussen ook volgen op:

 facebook.com/kbo.zeeland.3

en

 [twitter.](https://twitter.com/kbozeeland)

Voor al het andere nieuws vanuit
Senioren Regio-Zeeland kijkt u op
onze website

<https://seniorenregio-zeeland.nl>

Redactie Wij Zêëuwen:

Jan van den Boom
Lillianne van der Ha
Rob Rijkschroeff

E-mailadres redactie:
wijzeeuwen@kbozeeland.nl

Art Direction

Jan van den Boom

Het toesturen aan ‘Wij Zêëuwen’
van foto’s en teksten impliceert
toestemming tot publicatie.
Toegestuurde teksten worden niet
automatisch geplaatst.

Indien u als afdeling iets te melden
hebt voor ‘Wij Zêëuwen’
of de digitale ‘Wij Zêëuwen’ niet
meer wenst te ontvangen, dan
kunt u dit melden via e-mail:
wijzeeuwen@zeelandnet.nl

Kijk voor het laatste nieuws
op de websites
www.seniorenregio-zeeland.nl of
www.seniorenbrabantzeeland.nl

Voorwoord

Beste lezers,

‘Veel mensen zien uit naar het nieuwe jaar om een nieuwe start te maken met hun oude gewoonten’, zo valt in de nieuwjaarswens van de redactie van Wij Zêëuwen op pagina 30 te lezen. Waarschijnlijk is die uitspraak - die paar mensen die hun goede voornemens waarmaken daargelaten- wel op ons allemaal van toepassing. De praktijk leert dat ieder van ons immers weer gauw in oude patronen en gewoonten vervalt. Op zich is daar ook helemaal niks mis mee.

En eerlijk is eerlijk, de uitspraak is ook van toepassing op de redactie zelf. Er zijn het afgelopen jaar vaste gewoonten ontstaan. Met veel afdelingen liggen er goede contacten voor het aanleveren van kopij. Er zijn goede afspraken met de vaste rubriekenschrijvers en de redactie blijft voortdurend alert op bruikbare algemene info.

Info. Dat woord valt voortaan iedere maand te lezen op pagina 2. Hier vindt u vanaf nu het colofon en het voorwoord.

Zo zult u op pagina 3 voortaan de info over de inhoud vinden, ondersteund door aansprekende illustraties en foto’s.

Over algemene info gesproken. Informatieve terugblikken op zeer geslaagde kerstvieringen in de verschillende afdelingen.

Verder naast de vaste columns en rubrieken informatie over de Zeeuwse Wensambulance, Gezond ouder worden, een onderzoek naar emoties, gegevens over pijn na gordelroos en nieuws van Politie Zeeland-West-Brabant over een veilige buurt. Informatie te over.

De redactie van Wij Zêëuwen wenst u een Gelukkig, Gezegend en Gezond 2025 en ook deze maand:

Veel leesplezier!

Inhoud

4

12

18

24

33

- 2 Colofon
Voorwoord
- Activiteiten afdelingen**
- 4 Kerstmarkt in Brugge
- 5 Kerstvieringen op Zuid-Beveland
- Rubriek 'Kunst in Zeeland'**
- 6 'Het beeld is wat het is en spreekt voor zich'
- Activiteiten afdeling**
- 9 Kerstvieringen in Zeeland
- 10 Kerstreünie in Philippine
- Column Ton Roumen**
- 11 De Notre Dame is gerenoveerd
- Rubriek 'Natuur in Zeeland'**
- 12 Het schorretje van de Wilhelminapolder
- Activiteiten afdeling**
- 15 Kerstviering in Goes
- Hersenspinsel**
- 16 Netjes praten
- Een rugzak vol tradities (3)**
- 18 Driekoningenzingen
- Algemeen**
- 21 Pijn na gordelroos
Gezond ouder worden zit in kleine dingen
- Wat verhalen vertellen**
- 24 'Ons Zeeuwse Dierenepos'
- Activiteiten afdeling**
- 27 Kerstimpresies in Axel en Sluiskil
- 28 Koude, maar hartverwarmende kerstuitvoering
- Algemeen**
- 29 Samen voor een veilige buurt
- 30 Gezocht Paardenmessensnijders
- Regionieuws**
- 31 De redactie van Wij Zêëuwen wenst u een Gelukkig en Gezond 2025
- Algemeen**
- 32 Onderzoek naar emoties
- Activiteiten afdeling**
- 33 Kerstviering Senioren Vereniging AEOS
- Algemeen**
- 34 WensAmbulance

Kerstm^{ar}kt in Brugge

Na vorig jaar een poging gedaan te hebben om een bus vol te krijgen, is het dit jaar wel gelukt door Senioren Goes om op woensdag 11 december naar de Kerstmarkt in Brugge te gaan, dit in samenwerking met KBO-Ovezande en KBO-'s Heerenhoek. We hadden gekozen om naar Brugge te gaan, qua afstand niet te ver.

Via de Westerscheldetunnel arriveerden we rond 11 uur op de plaats van bestemming. Vandaar uit ongeveer 20 minuten lopen naar het centrum. Maar eerst de 1e koffietent aangedaan voor uiteindelijk een heerlijke kop chocomelk en een krokante Belgische wafel.

Verder naar de 1e Kerstmarkt langs de prachtig versierde winkels en door de sfeervolle straten. De markt zelf viel een beetje tegen. Veel eten en drinken (echt Belgisch) Na de nodige informatie op naar de 2^e Kerstmarkt met wat meer "kerstkraampjes". Zoals het vroeger was is het nu niet meer. Heel commercieel geworden wat eigenlijk wel jammer is.

Na de inwendige mens versterkt te hebben, want lekker eten kan je zeker in Brugge, was het rond half 4 weer tijd om naar de opstapplaats te gaan. Iedereen was prima op tijd zodat we mooi op tijd in Goes arriveerden

Dankzij het goede weer en een uitstekende chauffeur van de AMZ is het toch een gezellige maar wel vermoeiende dag geweest. Een dag om zeker met plezier aan terug te denken.

Met dank ook aan de activiteiten commissie voor de organisatie.

*Verslag: Gerda Naezer
Foto's: Wim Copper*

Kerstvieringen op Zuid-Beveland

Heinkenszand

De Stenge in Heinkenszand was op woensdag 11 december al helemaal in kerstsfere. De kerstmiddag, die de KBO-Heinkenszand had georganiseerd, werd door ongeveer vijftientig personen bezocht. Wij als bestuur zijn hier blij mee.

We werden ontvangen met een kopje koffie en een heerlijk stuk banketstaaf. Daarna opende onze voorzitter Riek van Zeventer de kerstmiddag. Zij las een zeer toepasselijk gedicht voor. Vervolgens zong het dameskoor van de Blasiuskerk een aantal kerstliedjes, onder begeleiding van bugelspeelster Moniek Walhout en haar dochters op djembé.

Daarna was het de beurt aan Jan Minnaard, die in onvervalst Zeeuws verschillende anekdotes over vroeger vertelde. Hij kondigde ook zijn vrouw Jopie Minnaard aan, die een prachtig kerstverhaal voordroeg. Dit was ook in het Zeeuws. Jan en Jopie, jullie hebben dit prachtig gedaan, onze dank hiervoor.

Vervolgens zong het koor weer enkele liedjes en volgde een pauze. We werden voorzien van een wijntje, biertje, sapje of limonade. In een warme en gezellige sfeer werd druk met elkaar gekletst. Na de pauze volgde het tweede gedeelte van het kerstverhaal. Jopie vertelde heel herkenbare dingen. Omstreeks 16.00 uur werd de middag afgesloten met nog enkele kerstliedjes en een dankwoord van onze voorzitter.

Wij als bestuur wensen iedereen gezonde, gezellige en warme feestdagen toe en zien u graag weer op de Nieuwjaarsreceptie.

Tekst: Annelies Martens.

Ovezande

In Ovezande konden we dit jaar iets grootser uitpakken dan normaal. Dit dankzij een subsidie van de fondsen Dioraphte en RCOAK. Wij waren hier erg blij mee.

Op de kerstmiddag kwam het Shantymoor Neptunus uit Schouwen-Duiveland voor ons optreden. U denkt misschien een Shantymoor, past dit bij Kerstmis? Dat dit heel goed kan, hebben wij ervaren. De liederen gaan over heimwee, missen van je geliefde/dierbare, angst voor gevaar en onzekerheid over de toekomst. Maar ook over de vreugde van het weerzien en weer bij elkaar zijn. Allemaal thema's die vandaag de dag en zeker rondom Kerstmis spelen. Er werd dan ook enthousiast meegezongen.

Na het optreden hebben we genoten van een heerlijk warm buffet. Na afloop ontvingen we vele positieve geluiden, over het koor, het buffet en de hulp van de vele vrijwilligers. Iedereen dank daarvoor. We kijken terug op een geslaagde, reuze gezellige middag.

Tekst en foto: Mariette Platschorre.

Baardmannetjes.

**'Het beeld is wat het is
en spreekt voor zich'**

Adri Karman (1946) is geboren en getogen in Colijns-
plaat. Hij heeft altijd een fascinatie gehad voor alles wat
leeft, groeit en bloeit. Hij is een pur sang autodidact en
heeft zichzelf het illustreren en schilderen eigen
gemaakt. Een in kunstenaarsjargon verheven tekst of
uitleg wat hij met zijn werk wil uitdrukken, zult u

nergens vinden. Er is niets te raden, er valt niets uit te
leggen. ‘In de inlagen was het volop genieten. Daar
komt al die inspiratie vandaan. Je ontdekt hoe divers de
natuur is en hoe alles op elkaar inspeelt.
Het gevoel met dit landschap verbonden te zijn zorgde
er dan ook voor dat ik ’s morgens al vroeg in de polder
was te vinden. Met de indrukken en ontdekkingen die ik
tijdens zulke tochten opdeed, zowel in het grote geheel
als in details, groeide mijn belangstelling, en vooral
bewondering en verwondering. Tot op de dag van
vandaag nemen deze toe en nog steeds doe ik nieuwe
ontdekkingen waaruit ik ideeën opdoe.

Pijlstaarten in de vlucht.

Oesterput bij Yerseke.

Ik ben een gelovig mens en opgevoed met het schepingsverhaal. Het zit zo geniaal in elkaar en het is zo fantastisch om te zien.

Al op de lagere school werd één ding duidelijk; naast mijn belangstelling voor de natuur had ik aanleg voor tekenen. Met tekenen was echter, volgens mijn ouders (jaren '50 vorige eeuw) geen droog brood te verdienen en ik werd huisschilder.

Door opleiding en werk bleef het tekenen op de achtergrond. Tot in de jaren tachtig van de vorige eeuw, toen ik het tekenen weer oppakte. Chiel Jacobusse van het Zeeuwse Landschap zag mijn werk wel zitten. Mijn eerste opdracht was een poster over de vogels van Saefthinghe. De PZC begon in 1998 met de bijlage Buitengebied en ook daarvoor kon ik tekenen.

Van lieverlee groeide de belangstelling van anderen voor mijn werk en sinds 2000 was ik werkzaam als zelfstandig illustrator met als hoofdonderwerp de natuur. Het Zeeuws Landschap, de Provincie Zeeland, dagblad PZC en vele anderen maakten jarenlang gebruik van mijn werk.

Inmiddels is het illustratieve tekenwerk uitgebreid met het schilderen van vooral Zeeuwse landschappen, in aquarel, pastel, olieverf of gemengde techniek. Later is daar het schilderen van stillevens bijgekomen waarbij ik niet onvermeld wil laten dat het werk van Henk Helmantel, de Groningse meester op dit gebied, mijn grote inspirator is.'

Bronnen:

-Van den Boom, Jan (samenstelling en redactie) 2017: *Uit de Kunst, hedendaagse landschapsschilders van Zeeland.*

-Website Adri Karman:

<https://adrikarman.nl/over-adri>

Herfst.

Oesterput in het najaar.

Hollandse pot.

Stilleven.

Uitwatering in Oosterschelde.

Kerstvieringen in Zeeland

Hulst 's-Heerenhoek

Vanaf 10 uur waren onze 95 gasten welkom in De Lieve. Na de koffie begon de kerstviering met voor de eerste keer voorganger Embrechts Wever. Bernadette Luycks begeleidde, weer op bijzondere, mooie wijze, de viering met muziek en zang. Dit is inmiddels een traditie die onze leden zeer waarderen. Tijdens de viering is een collecte gedaan voor een plaatselijk goed doel.

Rond 12 uur bracht de traiteur de ingrediënten voor het buffet; keuze uit vlees of vis, beide met garnituur. Het eten was in één woord fantastisch en er was ruim voldoende voor een tweede (en derde!) opschepronde. Het was weer heerlijk!

Na de maaltijd meldde muzikant Bennie de Vet, een bekende uit de streek, zich voor deze middag. Gaandeweg voerde hij het tempo van de muziek op, waardoor de dansvloer goed bezocht werd. In de pauze nog een kopje koffie of thee en de verkoop van de loten voor de loterij. Dit jaar heeft het bestuur meer dan voorheen, besteed aan de prijzen, dat was goed te zien, want er waren veel mooie, kleurige en lekkere prijzen te winnen. Daarna kon Bennie beginnen aan het sluitstuk. Na nog enkele verzoeknummers gespeeld te hebben, sloot Bennie zijn optreden af onder een daverend applaus. Tot slot van deze fijne dag de trekking van de loterij. De een wint, de andere niet, maar zo is het leven.

De voorzitter bedankt Bennie voor zijn optreden, de leden voor hun opkomst in groten getale en het organiserend comité voor de perfecte regeling van deze dag. Hij wenst allen een vrolijk kerstfeest en een voorspoedig nieuwjaar.

Deze kerstviering is mede mogelijk door de fondsen Diorahte en RCOAK.

Tekst: Jac de Bruin, Foto: Bennie de Vet.

Dertig mensen namen deel aan de gezellige kerstviering in de Jeugdhoeve. Een vol programma met spontane inbreng van de gasten. De kerstoverweging ging over 'De lege stoel'. We missen een dierbare die er altijd was met Kerstmis. Daarna gevolgd door een mooi spannend kerstverhaal door ons lid Ma Hazen – Zaman. Zij wist ons van begin tot het einde te boeien. Drie ronden bingo waarvoor ons lid Marianne van den Bos mooie kerst-bloemstukjes had gemaakt.

Tussen de bingo's vertelde Jan Martens spontaan het verhaal van de kerststal die in brand was gevlogen door een kaars die te dicht bij de stal had gestaan. Zo'n tachtig jaar geleden maakte zijn moeder Kaatje Visser een stalletje van karton met watten als sneeuw op het dak. De buurman kwam aangesnel en gooide de kerststal en de mooie beeldjes naar buiten op straat. Gelukkig lag er in die tijd voldoende sneeuw en bleven de beeldjes gespaard. Door de plaatselijke schilder werd een nieuwe stal gemaakt en geschilderd.

Stal en beeldjes staan nu nog ieder jaar te pronken bij zijn zus. En even spontaan bracht Riet de Jonge-Martens spontaan solo het drie coupletten tellende 'De Kerstnacht, gewijde Nacht'. Dit alles werd gevolgd door een heerlijke kerstmaaltijd en ieder ging voldaan en tevreden naar huis.

Tekst en foto: Kees Rentmeester.

Kerstreünie in Philippine

De afdeling Philippine heeft op 13 december 2024 met 54 leden haar jaarlijkse kerstreünie gehouden in café- restaurant "De Zwaan".

De voorzitter opende de middag met een welkom aan eenieder en las daarna een eigen gedicht voor.

De secretaris gaf uitleg betreffende stichting DIORA-PHTE en stichting RCOAK welke mede mogelijk hebben gemaakt om de eigen bijdrage van de leden laag te houden.

Na een voortreffelijk driegangenmenu ging eenieder na een afscheidsgroet van de voorzitter tevreden naar huis.

*Ja, Kerstmis is het elke keer
En ja samen komen we dan weer
De kerstbomen worden weer gezet
En heel veel lichtjes als je goed oplet
Heel veel licht in donkere dagen
Maar ook heel veel vragen
In de wereld is heel veel aan de hand
Gelukkig wonen wij nog in een veilig land
Waarom toch al die haat en nijd
En dan die eeuwige strijd
Vrede is het niet op aarde
Laat toch al die mensen in hun waarde
Daarom willen wij voor al die mensen
Heel veel vrede wensen
Ik leg voor die mensen onder de boom
Een pakje met een mooie droom
Maar laat ons kerst vieren met allen die hier zijn
Dan wordt het zeker fijn
Laat ons met een lach genieten van deze dag
Omdat het kan en mag
Ik heb een wens voor iedereen
Een mooie kerst met lieve mensen om je heen
Mensen die van je houden om wie je bent
Geniet van de warmte die dit alles brengt*

Wij, als bestuur, wensen jullie een goed kerst en een goed 2025

Tekst: Ben Vlegels. Foto's: Oda Bosma

De Notre-Dame is gerenoveerd

Mijn hart maakte een sprongetje van vreugde toen ik zag dat de renovatie van de Notre-Dame nagenoeg is voltooid na een verwoestende brand vijf jaar geleden. De Franse president Macron kreeg al een rondleiding. ‘Het is ongelooflijk en nog mooier dan eerst’, was zijn enthousiaste reactie.

De Notre-Dame in Parijs is een architecturaal meesterwerk en een symbool van religieuze, culturele en Europese identiteit. Ze biedt een plek om na te denken over existentiële en religieuze vragen. Los van religieuze overtuigingen die mensen hebben, ervaren velen de Notre-Dame als een plek van stilte en bezinning. De gotische kerk, met veel hoogte en licht, geeft ruimte aan het menselijk verlangen naar een relatie met het transcendente: men kan zich daar verbonden voelen met iets groters.

De Notre-Dame is een architecturaal meesterwerk en ook een symbool van religieuze, culturele en Europese identiteit.

De majestueuze kathedraal speelde in de middeleeuwen een cruciale rol in de ontwikkeling van de meerstemmige muziek, vooral dankzij de Notre-Dame-school, een muzikale beweging van de twaalfde en dertiende eeuw. De eenstemmige muziek ontwikkelt zich in die periode tot polyfone muziek waar meerdere onafhankelijke stemmen of melodieën tegelijkertijd gaan klinken. De aan die school verbonden Perotinus componeerde complexe meerstemmige muziek met twee, drie of zelfs vier stemmen. In die tijd was dat een ongekennde innovatie.

Eén van zijn beroemdste werken was *viderunt omnes* – alle einden van de aarde hebben het heil van God gezien. Dit werk was bedoeld voor de kersttijd, het werd uitgevoerd met Kerstmis en acht dagen na Kerstmis, op 1 januari.

De compositie verklankt de universele vreugde en hoop met de komst van Jezus. Het meditatieve gezang kent een weelderige polyfonie die mijn oren goed doet.

De Notre-Dame is een onverwoestbaar ankerpunt in een wereld die voortdurend verandert. Ze biedt een gevoel van continuïteit en stabiliteit: het leven gaat altijd verder ook al is die wereld behoorlijk verdeeld.

Bij het uitbreken van de brand op 15 april 2019 bleek het veronderstelde ankerpunt toch niet onverwoestbaar. De wereldwijde reacties toen lieten zien hoe belangrijk de kathedraal als collectief symbool van hoop, verbinding en vernieuwing was en is. De ongekennde motivatie en inzet haar te herstellen benadrukt de diepgewortelde behoefte om schoonheid en betekenisvolle plaatsen te behouden.

De restauratie laat ook zien dat de mens het vermogen heeft om in tijden van verandering, verlies en verwoesting telkens uitgedaagd te worden opnieuw te beginnen en datgene wat verloren is geraakt te renoveren.

Net als de Notre-Dame kan ook ons leven worden gerenoveerd na een verlies of een crisis.

Misschien kan de chant *Viderunt omnes* van Perotinus ons inspireren tot de inzet voor een wereld waar brandhaarden met vrede kunnen worden geblust.

[Luister hier naar *Viderunt omnes* van Perotinus \(uitgevoerd door het Hilliard Ensemble\)](#)

Ton Roumen is een ervaren coach, retraiteleider en spreker.

Hij publiceert boeken en artikelen over spirituele thema's en persoonlijke ontwikkeling.

Meer informatie: www.bzinnen.com

Het Schorretje

van de
Wilhelminapolder

In de jaren 70 van de vorige eeuw werden in de Delta-wateren iedere maand de watervogels geteld door vrijwilligers. Daarbij had iedereen zijn eigen traject. Schrijver dezes telde lange tijd het traject vanaf het Goese Sas tot het Katse veer; een afstand van een kilometer of vijf. Als je hetzelfde traject nu afloopt, zijn de verschillen met destijds frappant. Maar de overeenkomsten ook!

Het grootste verschil zit 'm in het aantal bezoekers. Vooral in het winterhalfjaar kwam je op dit traject zelden of nooit iemand tegen. Nu zijn er het hele jaar door volop wandelaars en -hoewel officieel niet toegestaan- ook fietsers. Wat daar zeker aan meegeholpen heeft, is de aanleg van een onderhoudsweg die als het ware uitnodigt tot recreatief medegebruik. In tweede instantie is een deel van het traject ongeschikt gemaakt door het aanbrengen van een laag gietasfalt. Daardoor is het westelijk deel minder toegankelijk en dus ook minder in gebruik. De meeste recreanten zijn er tussen het Goese Sas en het schorretje halverwege het traject.

Dat schorretje was ooit de plek waar ik mijn allereerste pijlstaarten zag. Ze zaten midden tussen de grote groep scholeksters die hier hun vaste hoogwatervluchtplaats hadden. Die groep scholeksters is er weliswaar nog steeds, maar het aantal is aanzienlijk geslonken.

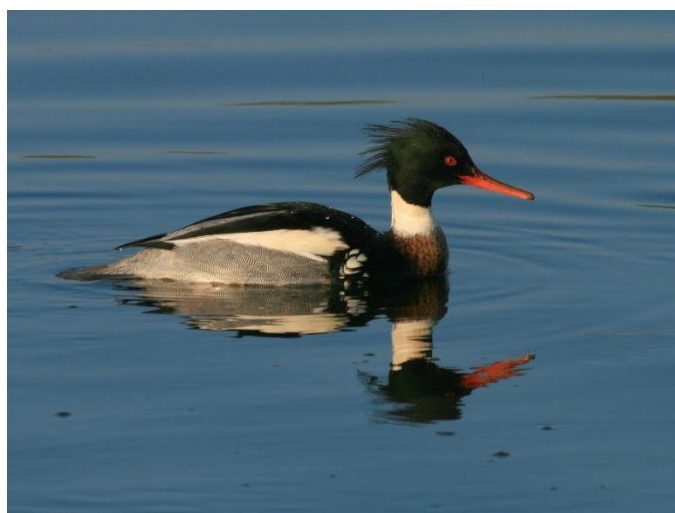

Pijlstaart(eend).

Pijlstaarten lijken juist veel algemener dan een halve eeuw geleden. Maar er zijn veel meer verschillen. Ook brilduikers zijn er duidelijk minder dan toen, terwijl het aantal middelste zaagbekken op zijn minst op peil gebleven is.

Brilduiker.

Middelste zaagbek.

Dat zijn zomaar wat aan het geheugen ontleende observaties, maar tegenwoordig kunnen we dergelijke aannames toetsen aan de hand van de indexcijfers die door SOVON bijgehouden worden. Een beetje tot mijn eigen verbazing blijken al de bovenstaande beweringen overeen te komen met de gepubliceerde trends.

Maar natuurlijk loopt de trend op dit kleine stukje Oosterschelde niet altijd in de pas met wat er landelijk waarneembaar is. Dat blijkt als je kijkt naar de velduilen. In de regio is het schorretje van Wilhelminadorp zo'n beetje de enige plek waar je nog iedere winter overwinterende velduilen kunt waarnemen. Dat was in de tijd dat mijn maandelijkse tellingen speelden heel anders. Velduilen kon je toen op tal van plaatsen tegenkomen op de zeedijken, zowel langs de Ooster- als langs de Westerschelde.

Ijsvogel.

Voor de ijsvogel geldt een beetje het omgekeerde beeld bij vergelijking met de velduil. Destijds was het aantal plekken waar ijsvogels overwinterden heel erg beperkt. Maar op ons teltraject, vooral direct aan het begin bij het Goese Sas waren ijsvogels stevast present. Ook al kwam daar tijdelijk even een einde aan toen twee ijsvogels de dood vonden als ruitslachtoffer bij het Café Het Loze Vissertje. Dat was de vaste plek waar we -soms helemaal verkleumd- de eerste resultaten van onze telling op een rij zetten bij een lekkere bak warme koffie. Anders waren we dat van die ruitslachtoffers waarschijnlijk nooit te weten gekomen. Ijsvogels zijn nu in het winterhalfjaar verre van schaars rondom de Oosterschelde. Je kunt zo een stuk of tien plaatsen opsommen waar ze ieder jaar overwinteren. En dat is ook bij het Goese Sas nog steeds het geval.

Een frater.

Heel bedroevend is de situatie voor de fratertjes; kleine vinkachtigen die je toen heel regelmatig langs het teltraject vinden kon. Die zijn daar echt al tientallen jaren niet meer verschenen. Daar staat tegenover dat de sneeuwgorst nog wel met enige regelmaat te zien is.

De zeer zeldzame witkopgors.

En een ander klein plusje is dat er ter plekke zelfs een witkopgors gezien werd, waar drommen vogelaars uit heel Nederland op af kwamen. Dat is heel leuk voor de soortenlijst, maar het maakt het verdwijnen van de fratertjes niet goed.

Tekst en foto's: Chiel Jacobusse.

Chiel Jacobusse was 43 jaar werkzaam voor Stichting Het Zeeuws Landschap en 36 jaar lang lid van de redactie van het tijdschrift Zeeuws Landschap. Hij werd mede door zijn publicaties in het tijdschrift van de stichting en in de PZC een bekend fotograaf en auteur/publicist.

Hij heeft veel boeken geschreven en geïllustreerd over de flora en fauna van Zeeland. Ook een 5-tal boeken in de serie Fauna Zeelandica komen van zijn hand. De liefde voor de natuur werd hem van huis uit met de paplepel ingegoten.

Kerstviering in Goes

Op 19 december 2024 heeft de Senioren Vereniging Goes met een volle zaal haar jaarlijkse kerstmiddag gevierd. Na de opening door de voorzitter Theo Snel nam Rob Rijkschroeff, na het openingslied komt allen tezamen, ons mee in de kerstoverweging. De overweging had als teken vrede en licht. In de tijd van oorlog en onrust in de wereld is het goed om stil te staan bij de geboorte van Jezus en het licht dat daarmee gebracht is. Vele jongeren staan nog in een open wereld en tijd van bezinning is er amper.

Voor en tijdens de overweging trad het koor Klank en Kleur o.l.v. Willy Feijtel op. Het koor bracht ook samen met de zaal diverse prachtige en bekende liederen ten gehore. Bij het afsluiten van de overweging en zang was er nog een optreden van het koor dat inmiddels was omgekleed als Non. Een indrukwekkend lied werd toen nog gezongen door het Nonnenkoor.

Al met al een prachtige overweging door Rob Rijkschroeff en een mooi en indrukwekkend optreden van het dameskoor Kleur en Klank o.l.v. Willy Feijtel.

Na de pauze was er een heerlijke kerstkoffietafel met soep, kroket en diverse broodjes en beleg met als toetje een verse vruchtensalade. Dit allemaal verzorgd door de gastvrouw Brigit en haar crew van het Heer Hendrikhuis. Al met al was het een mooie kerstmiddag waarvan, gezien de reacties, de leden hebben genoten.

Tekst en foto's: Wim Copper

Hersenspinsel (335)

Netjes praten

Laten we het nieuwe jaar netjes beginnen met u allen, mannen en vrouwen, jongens en meisjes, krasse en minder krasse onderdanen van W.A. van Buuren en andere schepselen Gods een Zalig, Gelukkig en Zegenrijk Jaar 2025 toe te wensen. En dat het u natuurlijk brengen zal wat u er (wellicht stiekem), van hoopt dat het zal worden. We hopen dat u niet zult bezwijken onder de enorme berg ‘Goede Voornemens’ die u zich misschien nog wel ongetwijfeld hebt voorgenomen.

Voor dit eerste Hersenspinsel van het jaar Anno Domino 2025 hoop ik in ieder geval dat u vanaf de eerste dag op een beschaafde en nette manier zult praten tegen Jan/ Johanna en alleman en –vrouw die u tegenkomt en ontmoet en waarmee u een gesprek wilt beginnen over een zinnig of minder zinnig onderwerp. Waarbij ik durf op te merken dat de meeste van alle gesprekken die worden gevoerd vaak nergens op slaan. Dan gaat het meer om het geklets dan om de inhoud. Dat wordt vooral beweerd door heel wat politiekers, die zich vaak aan loos gepraat schuldig maken, omdat zij zichzelf graag horen praten.

En natuurlijk verwacht ik ook dat dit zal worden gedaan op een beschaafde en nette manier, zodat de tegenpartij zich niet hoeft af te vragen wat hij of zij nu weer aan zijn/haar fiets heeft hangen, omdat u op een onheuse, beledigende, discriminerende, intimiderende of andere soort boosachtige toon tegen hem of haar tekeer gaat in plaats van dat op een parlementaire

manier te doen. Dat u er dus een beschaafde debatcultuur op na zult houden.

Volgens kenners scheelt dat er de laatste jaren steeds meer aan in ons dierbare vaderland. We praten vaak op een intimiderende, brutale toon tegen anderen. En dan niet alleen in het onderling verkeer op straat of in den huize, maar ook in het parlement en op allerlei belangrijk lijkende bijeenkomsten die u wellicht zult bijwonen.

Volgens de eerder vermelde kenners wordt de debatcultuur in Nederland steeds onbehoudener en volgens sommigen dehumaniseert hij zelfs. Of moet ik ‘zij’ zeggen of wellicht ‘die’?

Ik had het over een parlementaire manier van spreken. In de Eerste en Tweede Kamer schijnt men op een andere manier te praten dan in het dagelijkse leven. Dat noemen ze dan parlementaire taal. Ik kan me van mijn jeugd jaren nog herinneren dat een parlamentslid dat in een vergadering het woord wilde voeren als volgt door de voorzitter werd aangekondigd: het woord is nu aan de geachte afgevaardigde de heer Romme.

Vroeger bestond het niet dat er op een hatelijke manier werd gereageerd op de ziekte van een minister of op wat hij/zij zei, maar dat dit altijd in keurig Nederlands het volk ‘onbekend’ was. Daarmee voorkomend dat iemand zich wilde ‘profilieren’ via

‘stevige, volkse’ taal. Nu schijnen sommige parlementariërs te denken dat hoe ‘volks’ zij praten des te meer ‘het volk’ dat zal waarderen. Maar als ik zo om me heen wel eens mijn oren te luisteren leg, blijkt dit vaak toch niet zo te zijn.

De volkse persoon verwacht dat haar of zijn vertegenwoordig(st)er op waardige wijze het woord zal voeren. Hij of zij zou op een opmerking van een collega volksvertegenwoordiger kunnen reageren met: “De geachte afgevaardigde, de heer/mevrouw Praatgoed beweert nu wel dat het aantal politiedienaren op straat moet verdubbelen, maar dan zal hij/zij er rekening mee moeten houden dat er een grote hoeveelheid personeelstekort heerst in ons land en dat niet iedereen geschikt is om de rol van orde- en rustbewaarder te vervullen.

Bij gebleken geschiktheid zal de persoon die daarvoor in aanmerking wil komen eerst een aanvullende cursus moeten volgen en die met succes moeten afronden. “

Dit is nog taalgebruik uit mijn puberjaren en ik stond er vol verbazing naar te luisteren als dergelijk taal via de radio tot mij kwam. Ik schatte dergelijke mensen altijd heel hoog in – zij behoorden immers tot de elite – en had dan ook een hele hoge pet op van hun kundigheden.

Het gebied van regeren en controleren en de zaken helder op een rijtje zetten. In mijn puberjaren was de TV immers nog lang niet in beeld. Als we het wilden zien, moesten we in Goes naar de bioscoop op de Singelstraat en naar het Polygoonjournaal kijken. Daar zag en hoorde ik de elite van ons volk in alle glorie hun taalgebruik ten gehore brengen. Dat was toen.

Nu moeten we maar hopen dat de ministeriële en parlementaire personen hun taal goed beheersen en op niet al te volkse wijze hun mening over bepaalde onderwerpen in krakkemikkig Nederlands ten tonele zullen voeren.

Als dit toch gebeurt zal het laatste woord daarover voorlopig nog niet gezegd zijn. Wellicht dat alleskunner Remkes dan weer uit zijn slaapje gehaald moet worden om over dat onderwerp een commissie te leiden, die dan weer tips gaan geven hoe het woord in parlementaire en andere leutermentaire kringen gevoerd zal dienen te worden.

Wellicht dat u sommige woorden niet kent, maar het Nederlands is een rijke taal waar veel nieuwigheden kunnen ontstaan op het gebied der ‘spraakkunst’.

Augustinus

Een rugzak vol tradities (5)

Driekoningenzingen

Eeuwenlang hoorde het driekoningenfeest tot de meest gevierde feesten in Nederland.

Het feest was minstens zo belangrijk als Kerstmis en Sinterklaas.

In het kleine kerststalletje, dat in geen enkel katholiek interieur ontbrak, werd hun reis gesymboliseerd door de koningen steeds dichterbij de kerststal te zetten.

Op 6 januari arriveerden zij met hun kamelen bij de stal. Dat was de afronding van het kerstfeest.

Een paar dagen later werd de kerststal opgeruimd en voor een jaar op zolder gezet.

De Driekoningen waren eeuwenlang zeer populair, zelfs in de periode van de protestantse Republiek der Verenigde Nederlanden. Dat is een hele prestatie voor heiligen die waarschijnlijk nooit bestaan hebben.

In de Bijbel maakt immers alleen de evangelist Mattheus kort melding van hen, zonder hun namen of zelfs maar hun aantal te vermelden.

Vroege christelijke geschiedschrijvers hielden het aantal wijzen aanvankelijk op twaalf.

Vele eeuwen later, in de achtste eeuw, kregen ze namen: Caspar, Melchior en Balthasar. Het drietal stond symbool voor de toen bekende werelddelen -Europa, Azië en Afrika- en voor de drie levensfasen van de mens -jong, middelbaar en bejaard.

De legende van de stoffelijke resten

Het verhaal ging dat de drie koningen, een hele tijd na het bezoek aan de stal, zijn gedoopt door de apostel Thomas en later zelfs tot bisschop zijn gewijd. Kort na een gezamenlijk gevierd kerstfeest, in het jaar 54, zouden ze alle drie tegelijk zijn gestorven.

Helena, de moeder van keizer Constantijn, dacht in 325 op een reis door Palestina de bot- en kleding-resten van de drie koningen gevonden te hebben en nam ze mee.

Keizer Constantijn schonk de relikwieën vervolgens in 344 aan de stad Milaan. Daar werden ze vergeten. In 1151 vond een abt, Robert de Mont Saint-Michel, de resten opnieuw in een kerkje in de buurt van Milaan. Omdat keizer Frederik Barbarossa de stad belegerde, werden de relikwieën van de drie koningen naar een klokkentoren binnen de stadsmuren gebracht.

Toen Frederik echter de strijd won, liet hij de relikwieën in 1164 naar de Dom van Keulen brengen. Sindsdien heeft Milaan herhaaldelijk gevraagd om ze terug te krijgen. Tevergeefs, wel kreeg Milaan in 1903 enkele botfragmenten.

In Keulen werden de drie koningen sindsdien vereerd. Eeuwenlang bezochten pelgrims de dom om de drie koningen om bescherming op hun reis te vragen met het gebed: *'Caspar leid me, Balthasar besture me en Melchior beware me.'*

Of de stoffelijke resten die Helena vond echt van de drie koningen afkomstig zijn, is zeer twijfelachtig. In de jaren tachtig van de twintigste eeuw werden de kledingresten onderzocht. Het bleek textiel te zijn uit de tweede en derde eeuw na Christus.

Kaarsjes springen

Driekoningen zingen was in de 17^e en 18^e eeuw ongekend populair. Jan Steen (1626-1679) wijdde er minstens vijftien schilderijen aan.

Op bovenstaand schilderij van hem uit 1662, dat in het Museum of Fine Arts in Boston hangt, zijn de drie manieren waarop het feest gevierd werd te zien: het sterrenzingen, het kaarsjesspringen en het koningsspel. Kinderen vierden Driekoningen met het kaarsjesspel. Dit werd tot in de jaren vijftig van de vorige eeuw nog op verschillende plaatsen in Noord-Brabant en Vlaanderen gedaan.

Koningsspel

Het uitbundigste was het koningsspel, dat in huiselijke kring gevierd werd. Dankzij Jan Steen hebben wij een beeld van hoe dat ging. Op zijn schilderij staat een gezelschap vrolijke zingende mensen. Door middel van lootjes werd bepaald welke rol de aanwezigen moesten aannemen: koningin, nar, schatbewaarder, kamerheer, kok, schenker of rentmeester. De belangrijkste rol was die van de koning. Hij moest eervol behandeld worden en als hij dronk moesten de andere leden van de hofhouding op aansporing van de nar, ook drinken. Degene die te laat reageerde, kreeg een roetstreep op zijn gezicht.

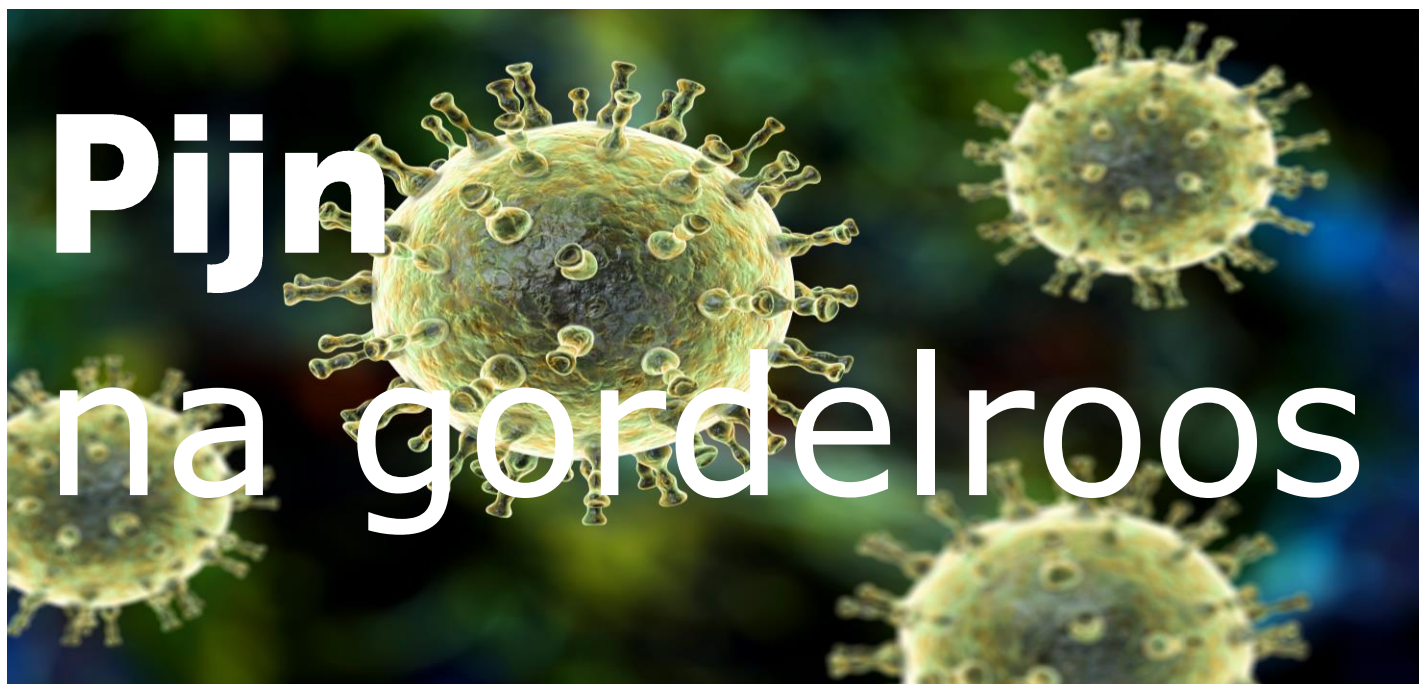
Driekoningzingen

Het kaarsjesspringen en het koningsspel worden niet meer gespeeld. Maar in Midden-Brabant en Vlaanderen kent men nog wel het driekoningzingen. Het jaarlijkse bedelzingen is niet meer noodzakelijk, maar het blijft voor kinderen spannend om in het donker verkleed als koning langs de deur te gaan. In Den Bosch en Tilburg maakten ze er een wedstrijd van met prijzen voor betere en langere liederen en voor de mooiste en origineelste kleding.

In de jaren zestig van de vorige eeuw lieten de zangertjes zich inspireren door populaire nummers uit de hitparade. Later was het geen probleem als allochtone kinderen van niet-christelijke afkomst wilden meedoen. De opbrengst van het zingen gaat steeds vaker naar goede doelen.

Naar: Ineke Strouken: Dit zijn wij. De belangrijkste 100 tradities van Nederland, p.80-83

Ook wel *postherpetische neuralgie (PHN)* genoemd. Chronische pijn na gordelroos kan een enorm impact hebben op de kwaliteit van leven, maar blijft vaak onderbelicht.

Wie zijn wij?

Stichting Pijn na Gordelroos zet zich in om mensen die lijden aan pijn na gordelroos te ondersteunen en de bewustwording rondom gordelroos en pijn na gordelroos te vergroten.

Wij bieden:

- Betrouwbare informatie** over gordelroos en de zenuwpijn die kan blijven bestaan.
- Lotgenotencontact**, zodat mensen steun vinden bij elkaar.
- Belangenbehartiging**, om de stem van patiënten duidelijk te laten klinken binnen koepelorganisaties, zorginstanties en richting de politiek.

We zijn ervan overtuigd dat samenwerking met uw afdeling kan bijdragen aan meer bekendheid voor het gordelroos-vaccin én betere zorg voor mensen met chronische pijn na gordelroos.

Samen werken aan bewustwording

Wij zouden graag met uw afdeling samenwerken om informatie over (pijn na) gordelroos te delen met uw achterban. Denk hierbij aan bijvoorbeeld een artikel in uw nieuwsbrief, een presentatie voor uw leden of het delen van informatiematerialen.

Op onze website www.pijnnagordelroos.nl kunnen bezoekers meer informatie vinden over onze stichting en hoe wij hulp bieden.

Heeft u vragen of wilt u de mogelijkheden voor samenwerking bespreken? Neem dan gerust contact met ons op via stichtingpijnagordelroos@gmail.com.

Bron: Chantal Tesson. Foto's Shutterstock,

Gezond ouder worden

zit in de
kleine
dingen

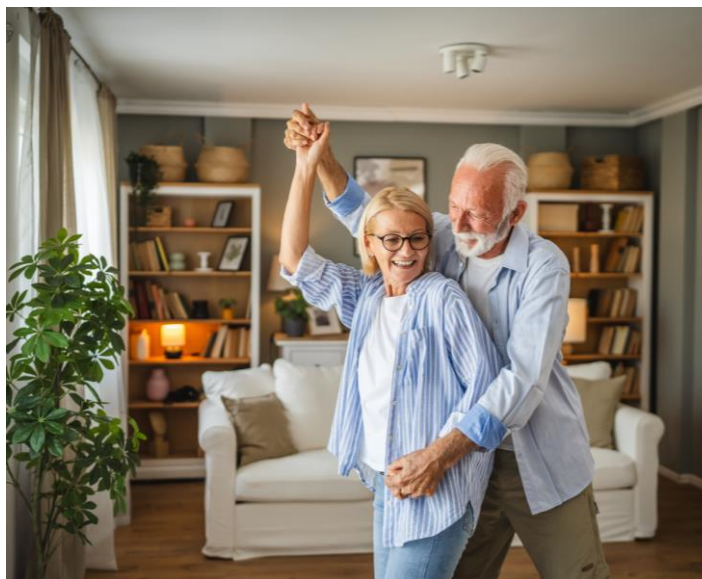
Om gezond en fit ouder te worden hebben je lichaam en je hersenen uitdaging nodig.

Bewegen, gezond eten en dingen doen die je leuk vindt en waar je je goed bij voelt helpen daar het beste bij. Dat hoeft niet moeilijk te zijn: juist met kleine dagelijkse gewoontes kun je al veel bereiken.

Tips

Hoe zorg je ervoor dat je fit blijft? Om lekker in je vel te zitten, hebben je lichaam en je hersenen uitdaging nodig. Bewegen, gezond eten en dingen doen die je leuk vindt en waar je je goed bij voelt helpen daar het beste bij.

Dat hoeft niet moeilijk te zijn: juist met kleine dagelijkse gewoontes kun je al veel bereiken.

Beweging

1. Een makkelijke manier om elke dag meer te bewegen: fietsen en wandelen! Op www.wandel.nl vind je leuke routes, clubjes om je bij aan te sluiten en wandeltips.
2. Hoeveel beweging heb je eigenlijk nodig na je 65ste?

Op Allesoversport.nl vind je meer informatie en oefeningen die je thuis kunt doen.

Brein

De fase na je pensioen is een goed moment om iets nieuws te leren. Je hebt meestal meer tijd en vrijheid. En het is dé manier om je hersenen jong en gezond te houden.

Deze tips helpen je op weg:

1. Ontmoet nieuwe mensen, doe nieuwe ervaringen op en onderneem interessante dingen. Meer informatie vind je op <https://www.studiekringen50plus.nl/>.
2. Houd je brein actief. Concrete tips en oefeningen om je hersenen te trainen, vind je op beteroud.nl.

Voeding

Na je 50e neemt je spiermassa af en heb je minder energie nodig. Je hoeft nu minder te eten op een dag. Daarom is het als je ouder wordt, nóg belangrijker om goed op je voeding te letten.

1. Eet gevarieerd. Het liefst voeding met veel vitamines, mineralen, eiwitten en vezels. Hierdoor voel je je energiekeer.
2. Neem (in overleg met je huisarts) extra vitamine D en calcium. Zo beperk je botontkalking.
3. Stop met roken en beperk alcoholgebruik om je hart en bloedvaten gezond te houden.

Bezig blijven

1. Vrijwilligerswerk doen is niet alleen zinvol, maar ook leuk. Dit kan iets groots maar ook iets heel kleins zijn. Of misschien heb je zelf wel ergens hulp bij nodig. Op NL.Cares kun je makkelijk een activiteit of vrijwilligerswerk in jouw buurt vinden.
2. Na je pensioen heb je waarschijnlijk meer tijd voor hobby's. Denk aan schilderen, dansen of het leren van een nieuwe taal. Of activiteiten samen: begin bijvoorbeeld een eetclub of wandelgroep, of sluit je aan bij een zangkoor. Oppassen op kleinkinderen of huisdieren kan ook een waardevolle invulling van je tijd zijn.
3. Je kunt ook blijven werken. Denk aan deeltijdwerken, een functie in een bestuur, of het starten van een eigen onderneming. Door te blijven werken, vul je niet alleen je pensioen aan, maar blijf je jezelf ook uitdagen.

Gesprekskaarten

Een goed gesprek is het halve werk

Hoe wil jij fit blijven? Om lekker in je vel te zitten, hebben je lichaam en hersenen uitdaging nodig. Zeker als je ouder wordt. Gelukkig kun je al met kleine activiteiten grote resultaten bereiken. Denk aan een wandeling door de buurt, of een uitdagende puzzel. Alles telt! Wat past bij jou? Ontdek de mogelijkheden met de gespreksstarters.

Hoe gebruik je de gespreksstarters?

1. Nodig je partner, een familielid, vriend, collega of goede buur uit voor een gesprek over morgen.
2. Zoek een fijne plek om te zitten en pak je laptop, telefoon of tablet erbij.
3. Klik op 'Start'. De rest wijst zich nu vanzelf.
4. Doe het op jouw manier. Spreekt een vraag je niet aan? Je kunt gewoon doorklikken.

Er zijn geen goede of foute antwoorden. De vragen en stellingen zijn er voor jou: wat zijn jouw verwachtingen, waarden en wensen? Door daar nu al over te praten, kan je straks de dingen blijven doen die voor jou belangrijk zijn.

Bron: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Foto's: Shutterstock.

Wat verhalen vertellen

'Ons Zeeuwse' dierenepos

Wanneer dieren spreken en handelen als waren zij mensen, dan spreekt men al gauw van een fabel, maar 'Ons Zeeuwse' dierenepos *Van den vos Reynaerde* is vooral een *episch dierdicht*, een langer verhaal dat draait rond één of enkele dieren die een rol spelen vergelijkbaar met de (menselijke) held van een epos.

Ook kent het een satirische inslag.

Een sluwe vos

Al eeuwenlang is de vos in sprookjes en vertellingen de sluwe rakker die met zijn stiekeme streken iedereen te slim af is. Ook in de uitdrukking 'een oude vos' wordt de sluwheid benadrukt, een beruchte eigenschap van de vos. Oud slaat op de lange periode waarin deze kwalijke karaktereigenschap zich heeft kunnen ontwikkelen. Eigenlijk benijdt de mens de vos om zijn slimheid. Hierop is slim ingespeeld door de schrijver van het 13^e-eeuwse dierdicht *Van den Vos Reynaerde*, waarin de vos talloze andere dieren te slim af is, sluw inspeland op hun zwakheden.

Bruun, die als boodschapper voor de koning op pad gaat om Reinaert op te halen, vergeet zijn opdracht als de vos over honing praat. Reinaert maakt de kater Tibeert wijs dat er in het kippenhok van de pastoor allemaal vette muizen zitten. De hovelingen worden gedreven door gulzigheid, wellust en honger naar macht en Reinaert maakt daar gebruik van om zijn doel te bereiken. De koning is zo hebzuchtig naar de niet bestaande schat waarover Reinaert spreekt, dat hij de vos gelooft en zijn trouwe vazallen in de steek laat.

De ene keer wekt Reynaert bewondering door zijn slimheid, dan weer roept hij afschuw op door de manier waarop hij anderen te grazen neemt.

Satire

Van den Vos Reynaerde is een satire, die de middeleeuwse samenleving, met name de omgeving van de vorst, een spiegel voorhoudt. De vertelling laat zien dat hebzucht en eigenbelang de vijanden zijn van rechtvaardigheid, rechtszekerheid en hoofse beschaving. Maar het verhaal erkent ook hoe belangrijk formele rechtsregels en de principes van 'vrede' en 'zoen' zijn.

Locaties

Hoewel het verhaal fantasie is, zijn sommige locaties erin terug te voeren op bestaande plekken. Diverse plaatsen ten noorden van Gent, in het Waasland en in Hulsterambacht komen erin voor, waaronder Hulsterlo (Nieuw-Namen), Absdale (ten westen van Hulst) en Elmare, de uithof van de Sint-Pietersabdij ten zuiden van IJzendijke.

Het is duidelijk dat de schrijver dit gebied goed kende. Hij was vermoedelijk zelf afkomstig uit het gebied tussen Gent en Saeftinghe. Dat blijkt ook uit de Oost-Vlaamse kenmerken van zijn taalgebruik.

Het Zeeuws

Het verhaal van Reynaert is veruit het bekendste uit die periode, maar niet het enige werk dat toen in de volkstaal werd geschreven. Ook andere schrijvers deden dat. Onder hen Melis Stoke, Diederik van Assenede en Jacob van Maerlant. De laatste was omstreeks 1230 in de omgeving van Brugge geboren en als schrijver werkzaam in Brielle en Damme (Vlaanderen). Hij had nauwe banden met Zeeland en droeg zijn historische werken op aan de op dat moment regerende graven van Zeeland.

Van Maerlant was degene die voor het eerst het dialect Zeeuws benoemde. Hij deed dat in zijn *Sinte Franciscus leven*, dat omstreeks 1275 verscheen:

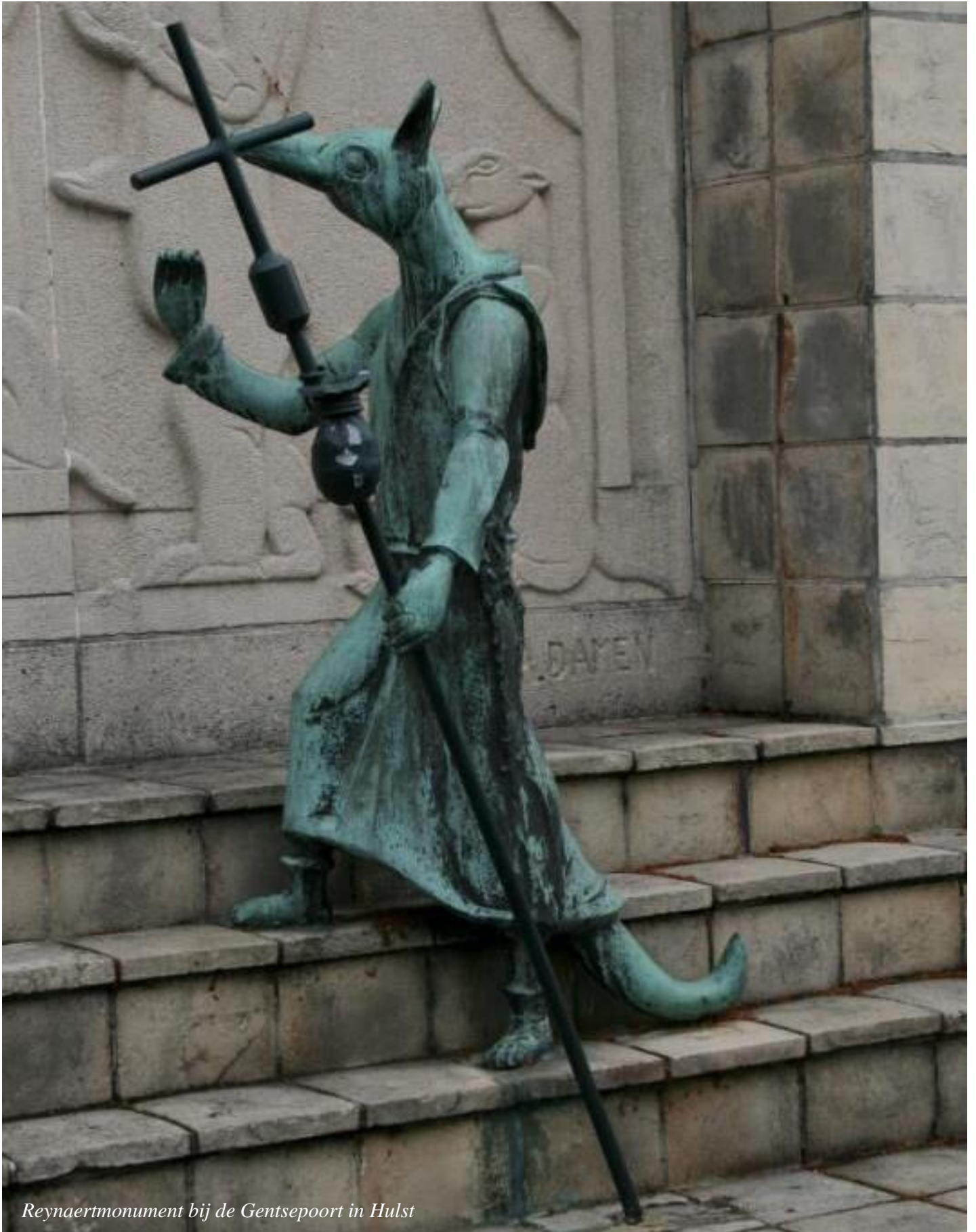
Men moet om de rime souken

Misselike tonghe in boucken:

Duuts, Dietsch, Brabants, Vlaemsch,

Zeeus, Walsch, Latijn, Griex ende Hebreuus.

Reynaertmonument bij de Gentsepoort in Hulst

Reynaertstad

Hulst koestert sinds begin twintigste eeuw zijn plaats in het Reynaertverhaal. Er werden heel wat studies naar de situering verricht en de connectie werd ook op cultureel gebied uitgebuit. Sinds 1938 staat in Hulst een beeld van Reynaert, ontworpen door Anton Damen. Eerst op de Markt, in 1945 werd het verplaatst naar net buiten de Gentsepoort.

Reynaertfeesten in Hulst omstreeks 1965 (ZB, Beeldbank Zeeland, herkomst Gemeentearchief Rotterdam, foto M. Hanse).

In 1937 werd in Hulst de eerste toneelvoorstelling over het Reynaert-verhaal opgevoerd. In de jaren vijftig en zestig werden in optochten taferelen uit het Reynaert-verhaal uitgebeeld. In de jaren tachtig van de 20^e eeuw keerden de Reynaert Ommeganck en openluchtspelen terug.

Bij de basiliiek op de Grote Markt kwam de beeldengroep 'Als de vos de passie preekt' van de Belgische beeldhouwer Chris Ferket. Gebouwen en straten in Hulst dragen namen die verwijzen naar de Reynaert-vertelling. En de gemeente telt drie Reynaertzitbanken. Die staan op plekken die in het verhaal voorkomen: aan de rand van Nieuw-Namen, in Absdale en aan de Kreekzoom te Hulst.

Ethische dilemma's

De representatie van dieren in fictie gaan meestal over ethische dilemma's uit het dagelijks leven. De voornaamste reden om deze gebeurtenissen als dierenverhaal op te schrijven, is dat menselijke handelingen worden gerepresenteerd door niet-menselijke wezens.

Beeldengroep van Chris Ferket op de Markt (Erfgoed Zeeland).

Door dieren te laten praten, denken en zich te laten gedragen als mensen, probeert de auteur op indirecte wijze de lezers een boodschap door te geven. De dierenverhalen weerspiegelen de maatschappij en verwijzen naar gebeurtenissen uit die tijd, bijvoorbeeld dat adellijke mensen lui waren en zich niet hielden aan hun plichten. Het verhaal verduidelijkt ook, dat je als individu niet altijd alles moet geloven en erover na moet denken. Dieren, zoals Reynaert de vos, zijn keer op keer in staat mensen te bedriegen. Daarnaast wordt benadrukt, dat zelfs als je niet sterk genoeg bent, je anderen kunt overtuigen door 'slim' te zijn, zoals de sluwe Reynaert.

De moraal en boodschap van dit verhaal zijn, dat mensen altijd kritisch moeten blijven en niet alles moeten geloven wat er wordt gezegd of gedaan.

Bronnen, o.a.

<https://www.zeeuwseankers.nl/verhaal/reynaert-de-vos>
 Tip: <https://www.wandel.nl/routes/in-het-spoor-van-reynaert-de-vos-op-de-wandelroute-van-het-jaar-2020/>

Tekst: Rob Rijkschroeff.

Kerstimpresies in Axel en Sluiskil

Een impressie
van de
kerstvieringen
van Senioren
Netwerk
Sluiskil op
6 december en
op 12 december
Axel.

Foto's: Maurice Scholter.

Hanneke de Vroe en koor Intermezzo met achter de piano Lenie Stokman.

Ja, koud was het in het Atrium van Hof ter Veste in Middelburg. Hier werd op 20 december 2024 de kerstviering van Seniorencontact Middelburg–Veere gehouden. Maar met het optreden van het koor Intermezzo én jassen aan, werd het toch een heel fijne belevenis.

Overigens, de leden van Intermezzo hadden als altijd gewoon hun rode jasjes aan, voor de gelegenheid opgesierd met een witte rooscorsage.

Er waren zeer veel leden aanwezig en ook bewoners van Hof ter Veste waren present bij deze kerstviering. Het koor, opgericht door Riet Roos die nog steeds de scepter zwaait, vierde dit najaar het eerste lustrum met een concert. Lenie Stokman, de dirigente die ook de pianobegeleiding verzorgt, had voor een repertoire met kerstliederen gekozen om dat concert nog eens dunnetjes over te doen, nu als de kerstviering van Seniorencontact Middelburg–Veere.

Het programma stond als een huis.

Hanneke de Vroe zong een prachtige sopraansolo, waarna voorzitter Ruud Louwes de bijeenkomst opende. Samen met de zaal werd Nu sijt wellecome gezongen en werd het verhaal 'Jowena en de viool' verteld door Käthe Postema. Het koor assisteerde daarbij door voor de geluidseffecten te zorgen, onder andere hoorden we zelfs soldaten marcheren! In de pauze was er voor iedereen iets lekkers bij koffie, thee of warme chocolademelk.

Toke Thomas draagt haar vers voor.

Toen was het tijd voor een zeer persoonlijke, inspirerende kerst-

overdenking van Käthe Postema. Hierna droeg de Dichteres der Afdeling, Toke Thomas, een zelfgeschreven vers voor.

Het was heel fijn dat daarna alle aanwezigen de verschillende kerstliederen mee konden zingen, afgewisseld door koorzang en solo-optredens van Hanneke de Vroe en Lenie Stokman. Na Ere zij God werd de bijeenkomst besloten door het uitreiken van attenties voor de medewerkers door Ruud Louwes en zongen we elkaar We wish You a Merry Christmas toe. Het was de hoogste tijd voor een lekkere Glühwein...

*Tekst: Marian van Egmond.
Foto's: Peter Berkvens*

Burgernet bericht

Samen voor een veilige buurt

**Let op: nepagenten actief
Geef NOOIT pinpas of waardevolle spullen
mee aan onbekenden!**

Politie Zeeland-West-Brabant: Wordt u gebeld door iemand die zegt van de politie of bijvoorbeeld de bank te zijn, hang dan direct op. Ook als de beller allerlei details zoals uw adres, rekeningnummer etc. van u weet.

Bel daarna zelf uw bank of de politie om te controleren of u gebeld bent door een echte politie- of bankmedewerker.

Doe de deur niet zomaar open voor onbekenden die zeggen van de politie of de bank te zijn. En geef zeker niet uw pinpas, geld, sieraden of andere waardevolle spullen mee aan iemand die u niet kent. De politie Zeeland-West-Brabant doet deze oproep opnieuw en met klem.

Bent u mantelzorger van een ouder iemand, waarschuw hem/haar dan voor de smerige praktijken van oplichters.

Nepagenten en nepbankmedewerkers slaan op dit moment steeds vaker toe. Vrijwel dagelijks doen oplichters zich voor als iemand van de politie, van een bank of bijvoorbeeld een fraude-afdeling. Ze hebben echter maar één doel: mensen beroven van hun geld, sieraden of andere waardevolle spullen!

Om te voorkomen dat ze meer slachtoffers maken, hebben we ieders hulp hard nodig.

Wat te doen?

Politie, gemeenten, banken en andere instanties doen er alles aan om deze vorm van criminaliteit aan te pakken. Maar we kunnen het niet alleen. Het is belangrijk dat

oudere mensen weten wat ze moeten doen als ze benaderd worden door bijvoorbeeld een nepagent:

Word u gebeld door iemand die zegt van de politie te zijn, hang dan direct op.

-Noteer als dat lukt de naam van degene die u gebeld heeft en het telefoonnummer dat gebruikt werd.

-Bel de politie via 0900-8844 en controleer of u echt gebeld bent door een politiemedewerker.

-Doe de deur niet zomaar open voor iemand die zegt van de politie te zijn. Vraag om het politiepersoneelsnummer van degene die voor de deur staat en bel ook in dit geval de politie om te controleren of u met een echte politieagent te maken heeft. Als iemand al voor uw deur staat, mag u daarvoor ook 112 bellen. Een echte politieagent vindt het helemaal niet erg om te wachten terwijl u controleert of alles in orde is.

-Een echte politieagent kan zich altijd legitimeren met een politielegitimatiebewijs. Dat is een kaart met daarop de naam, het personeelsnummer en een pasfoto. Een politiemedewerker in 'burgerkleding' moet altijd uit eigen beweging het politielegitimatiebewijs laten zien.

Uw hulp

Bent u mantelzorger of zorgverlener van een ouder iemand? Praat dan met degene voor wie u zorgt over dit soort criminaliteit.

Op onze [website](#) staat allerlei informatie die u daarbij kan helpen. Ook vindt u er filmpjes.

Bron en foto: Politie Zeeland-West-Brabant.

Gezocht: Paardenmessensnijders van de 20e en begin 21e eeuw

Het 'paeremes'

Het paardenmes is te definiëren aan de hand van zijn ontwikkeling door de eeuwen heen.

De heften uit de 19^e eeuw zijn altijd zeer verfijnd en diep uitgesneden, zij zijn ovaal en conisch van vorm en hebben op de achterzijden van het heft - onder de paarden- een open gewerkt kooitje met daarin een houten balletje, het zogenaamde zieltje.

De heftensnijders uit de 19^e eeuw zijn in kaart gebracht door Frans Dingemans in zijn boek *Zeeuwse Wondertjes: vormgeving van Zeeuwse heften*.

Het paardenmes werd gedragen in een langwerpige zak op de zijnaad van de broek. Het was behalve een gebruiksvoorwerp ook bedoeld voor de veiligheid, bijvoorbeeld wanneer bij een stalbrand de leidsels of touwen van de paarden doorgesneden moesten worden. Het mes zag er bovendien ook nog eens zeer fraai uit.

Fotoboek paardenmessensnijders

De 20^e eeuw kende ook veel paardenmessensnijders, onder wie mijn vader, Willem Jacobs uit Middelburg. Zijn passie voor dit ambacht heeft hij aan mij doorgegeven. Hierdoor kwam ik op de idee ook de snijders van de 20^e en begin 21^e eeuw in kaart te brengen in de vorm van een fotoboek.

Elke paardenmessensnijd(st)er heeft eigen stijlkenmerken en manieren van snijden. Daardoor is een heft te herleiden tot zijn maker of maakster. In mijn naslagwerk wil ik 'onbekende'

paardenmessen kunnen koppelen aan specifieke snijders. Dit is van grote waarde voor het behoud van het Zeeuws erfgoed.

In het fotoboek komen foto's van de paardenmessenheften vergezeld van een kort verhaal over de makers en een omschrijving van de kenmerken van het door hen gemaakte paardenmessensnijwerk.

Elk paardenmes is het benoemen waard!

Gezocht

Bent u of kent u een paardenmessenmaker? Wilt u een bijdrage leveren aan het behoud van ons Zeeuwse erfgoed?

Neem dan contact op met Janneke Jacobs, atelierdeappel@zeelandnet.nl. Vermeld in de mail duidelijk uw naam en telefoonnummer, opdat ik contact met u kan opnemen. Mobiel: 06-12228572, Bereikbaar op di t/m vrijdag van 09.00 tot 17.30 uur. Zie ook op www.zeeuwspaardenmes.nl

Janneke Jacobs in actie.

De redactie van Wij Zêêuwen wenst u een Gelukkig, Gezegend en Gezond 2025

‘Veel mensen zien uit naar het nieuwe jaar om een nieuwe start te maken met hun oude gewoonten.’

Op 1 januari ziet de wereld er net zo uit als de dag ervoor. Dus waarom vieren we eigenlijk Oud en Nieuw? Waarom zouden we stilstaan bij het aanbreeken van een nieuw jaar?

Door grenzen te trekken in de tijd creëren we in dat mechaniek een werkelijkheid waarover wij min of meer overzicht hebben. Door wat voorbij is af te bakenen, ontstaat ook ruimte voor iets nieuws. Het gaat erom dat gemarkeerd wordt: dit sluiten wij nu met elkaar af en we verwelkomen een nieuwe periode met nieuwe mogelijkheden. ‘Voel je dus niet verplicht om goede voornemens te maken’, zegt Paul van Tongeren, filosoof en theoloog.

‘Terugkijken en vooruitkijken horen bij elkaar. Door na te denken over wat voor soort jaar dit voor jou was, ervaar je het moment van de grens tussen wat geweest is en wat gaat komen.

Je wordt gedwongen om in te zien dat er iets nieuws begint.

Door gezamenlijk een grens te trekken moeten we van het een naar het ander. Een grens is iets raars: door een streep aan te brengen wordt opeens het een onderscheiden van het ander, terwijl er eigenlijk geen verschil is.’

E-magazine Wij Zêêuwen

De redactie van Wij Zêêuwen stelt vast dat er in 2024 liefst twaalf edities zijn verschenen met in totaal 335 pagina’s. Het januarinumnummer telde 22 bladzijden, in november waren er dat zelfs 38. Het is goed te beseffen dat we met ons E-magazine een succesvol jaar hebben beleefd. De schrijvers van de rubrieken leveren met veel passie en overgave telkens weer boeiende artikelen en de bijdragen uit de afdelingen nemen met de maand toe.

De redactie dankt eenieder voor de bijdragen in 2024 en hoopt voor 2025 op evenveel enthousiasme bij schrijvers én lezers. We wensen u allen vooral een goede gezondheid en zeggen met een knipoog:

‘Mensen maken zich zo druk om wat ze eten tussen kerst en nieuwjaar, maar waar ze zich werkelijk druk om zouden moeten maken is wat ze eten tussen nieuwjaar en kerst.’

Foto: Corien Jeronimus.

Onderzoek naar emoties

Elf keer per jaar ontvangt u het blad ONS in uw brievenbus, dat is in zekere zin in de plaats gekomen van KBO-Magazine.

Daarnaast kan elk lid van Senioren Zeeland ons E-Magazine Wij Zêêuwen maandelijks ontvangen. Verder verschijnt op gezette tijden ook onsActueel, ook digitaal.

In het decembernummer van onsActueel werd een onderzoek naar emoties aangekondigd. Onderzoekers van de Universiteit van Tilburg voeren momenteel het Nederlands Emotieonderzoek uit. In het onderzoek wordt aan mensen gevraagd hun dagelijkse gevoelens in hun eigen woorden te beschrijven. Het digitale onderzoek is verdeeld in kleine onderzoekjes over zestien dagen.

U kunt meer informatie vinden over dit onderzoek over het algemene welbevinden via bijgaande link: https://www.tilburguniversity.edu/nl/over/schools/socialsciences/organisatie/departementen/ontwikkelingspsychologie/nederlands-emotieonderzoek?utm_source=flyer&utm_medium=offline

Nederlands Emotieonderzoek:

Jouw emoties, jouw woorden!

Met dit onderzoek willen de onderzoekers beter begrijpen welke emoties en gevoelens mensen dagelijks ervaren en hoe die samenhangen met de situaties waarin ze zich bevinden; waar, met wie, hoe voelen ze zich op dat moment? Het onderzoek zal 16 dagen duren en bestaat uit drie delen:
Dag 1: Startvragenlijst (ongeveer 30 minuten),
Dag 2 - 15 (veertien dagen): Korte, dagelijkse vragenlijsten (6 keer per dag, telkens ongeveer 1-2 minuten).
Dag 16: Eindvragenlijst (ongeveer 10 minuten).

Best intensief, maar waarschijnlijk ook heel leerzaam en interessant.

Bronnen: onsActueel, december 2024. Tilburg University.

Kerstviering Senioren Vereniging AEOS

Verslag van de kerstviering in de Eligius zaal in Oostburg

Santiago de Compostella

Op 20 december hebben wij onze kerstviering gehouden van de Senioren Vereniging AEOS in de Eligiuszaal in Oostburg. Wij waren met 45 personen aanwezig.

De dag werd geopend met koffie om 10.00 uur. Daarna was het openingswoord voor de vicevoorzitter Theo Uitdewilligen. Hij legt uit hoe de dag is ingedeeld. De presentator van de dag, Peter Impens wordt speciaal welkom geheten.

Peter gaat een verslag uitbrengen van zijn reis per fiets naar Santiago de Compostella samen met Frieda, zijn vrouw. Hij doet dit met een PowerPointpresentatie.

Peter legt ons uit wat er allemaal komt kijken als je zo'n trip wilt maken. Van tevoren, de voorbereiding. Hij begint met uitleg waar die pelgrimstocht uit ontstaan is. Het eerste gedeelte van de reis hebben ze samen van tevoren kunnen vastleggen, waar ze gingen overnachten enz. Later in de trip, is dat telkens voor de volgende dag geregeld ter plaatse. Dit was nog niet zo eenvoudig in de Franse taal en zeker niet in Baskenland en het Spaans. Hij laat ons de mooie plekken zien die op de route komen. Het was een vloeiend verhaal, heel helder en je kon je echt inleven in wat zij daar allemaal meegemaakt hebben. Meer dan 2000 kilometer. Overnachten op vele plaatsen.

De presentatie hebben wij in twee delen opgedeeld met een pauze er tussen met koffie. Na de pauze heeft Peter het tweede deel van de reis behandeld en alhoewel hij bij de pauze nog niet op de helft van de trip was, is hij er toch in geslaagd om op de afgesproken tijd in Santiago de Compostella aan te komen. Zij hebben alle stempels voor deze tocht binnen gehaald. Chapeau.

Nadat hij bedankt werd met applaus en een attentie, gingen we verder met in de kerst sfeer komen. Onze pastor, Embrecht Wever, heeft dat op zich genomen en is erin geslaagd ons inderdaad in de kerst sferen te krijgen. Hij werd ook bedankt.

Daarna gingen we over naar het buffet, warm en koud, uitgebreid. Aangevuld met wijn en of fris. Het was een gezellig samenzijn met deze groep. We kregen nog een extra inleiding over "Kerst op Zee" door Wim Deyne. Ook dat werd geapprecieerd.

Al met al mogen wij terugkijken op een geslaagde middag waar we de medewerkers dankbaar voor zijn dat zij dit zo goed en gezellig hebben weten rond te zetten. Chapeau voor de dames.

Tekst: Theo Uitdewilligen. Foto's: Ton Jongmans.

Stichting Zeeuwse WensAmbulance

Veel mensen die bedlegerig, ernstig ziek of ongeneeslijk ziek zijn, hebben vaak nog 1 laatste wens. Nog één keer naar hun ouderlijk huis, voor de laatste keer naar een concert of nog één keer de zee zien. Hoe maak je zo een wens, groot of klein, werkelijkheid?

Stichting Zeeuwse WensAmbulance maakt wensen werkelijkheid. Met een team van enthousiaste vrijwilligers wordt u die dag begeleid. De ambulance is uitgerust met een comfortabele brancard en natuurlijk mogen er 1 á 2 familieleden mee in de ambulance.

Zo staan we met comfortabel vervoer voor u klaar. Het vervoer is dan ook nog kosteloos, zodat hij of zij die laatste wens werkelijkheid ziet worden.

Als je zorgt voor de middelen, zorgt het doel voor zichzelf!

Nog een laatste maal het ouderlijk huis zien, naar familie toe, een bezoek aan de dierentuin, je pasgeboren kleinkind bewonderen, een dag naar het strand of een prachtige tocht op het water. Nog een laatste keer naar buiten. We maken het met elkaar graag mogelijk.

De Stichting Zeeuwse WensAmbulance maakt deel uit van WensAmbulance Nederland en is een organisatie met ruim 1000 vrijwilligers, die beschikt over 18 Wens-Ambulances verspreid over de diverse provincies in Nederland.

In 2023 hebben wij ruim 2000 laatste wensen mogelijk gemaakt voor mensen die niet lang meer te leven hebben.

Meer weten?

Informeer bij [Stichting Zeeuwse WensAmbulance](mailto:info@zeeuwsewensambulance.nl)
info@zeeuwsewensambulance.nl tel. [06 24 58 04 69](tel:0624580469)

van oeveren reizen

50-PLUS BUSPROGRAMMA

Boek nu zorgeloos uw vakantie

- ☑ Inclusief alle entreegelden
- ☑ Inclusief kofferservice
- ☑ AED en gratis wifi
- ☑ Zeer luxe touringcars
- ☑ Binnen onze regio wordt u thuis opgehaald

Van Oeveren Reizen Zierikzee — 0111- 414348 of www.vanoeveren.nl